

N:o 57.

Ank. till Riksd. Kansli den 8 Maj 1882, kl. 7 e. m.

*Lag Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om revision
af 20 kapitlet Strafflagen.*

Till Lag-Utskottet har blifvit hänvisad en inom Andra Kammaren af Herr A. Hedin väckt motion, N:o 64, deri framhållas några omständigheter, som enligt motionärens tanke ådagalägga, att gällande strafflags stadganden i fråga om olofligt tillgrepp äro otillbörligt stränga och därför påkalla en omarbetning.

Först fäster sig motionären dervid, att Strafflagens 20 kap. innehåller en från äldre strafflagar hemtad grundsats, att af det stulnas värde beror, huruvida en om tjufnad förvunnen antingen kan få försona sin förseelse med ett lindrigare straff, såsom böter eller enkelt fängelse, eller måste dömas till straffarbete med påföljd af vanfrejd.

Om det än, fortsätter motionären, vore sant, att vid straffets bestämmande afseende borde fästas vid den större eller mindre skada, som den brottslige förorsakat, så vore det godtyckliga stadgandet i berörda kapitel, enligt hvilket tillgrepp af 15 kronors värde eller derunder kunde försonas med lindrigt bötes- eller fängelsestraff, men tillgrepp utöfver 15 kronors värde medförde ett så svårt straff som straffarbete och vanfrejd, ingalunda någon logisk följd af den anförda grundsatsen. Ty vore en sådan slutföljd riktig, så hade den ock bort finna ett uttryck i 22:dra kapitlet, som rörde ett icke mindre samhällsvådligt brott mot egendom, nemligen bedrägeri; men ehuru genom detta sistnämnda brott skadan för egaren väl oftast uppginge till vida högre belopp än vid tjufnad, funnes i fråga om bedrägeri icke någon bestäm-

Bih. till Riksd. Prot. 1882. 7 Saml. 35 Häft.

melse derom, att ett visst värde skulle föranleda straffskärpning i synnerlig grad. Utom det att den omnämnda grundsatsen i 20:de kapitlet sålunda uppenbart strede mot straffprincipen i fråga om andra egendomsbrott, komme de på visst värde beroende straffbestämmelserna ofta att visa sig olämpliga och till och med orättvisa. Om det för staten måste vara af största vikt att rädda brottslingen från fortgående på brottets bana, så motverkade den ju sitt ändamål genom att använda så stränga straff, att brottslingen derigenom ohjelpigen utstöttes ur samhället. Erfarenheten visade ock, att många domare, vid handläggning af tjufnad första gången till värde af 16—20 kronor, icke sällan af de hårda bestämmelserna funne sig manade till att söka få värdet nedsatt, så att endast lindrigt straff ådömdes och derigenom åt brottslingen det tillfälle till förbättring lemnades, som genom ett hårdare, af vanfrejd åtföljdt, straff i de flesta fall skulle omintetgöras. Mången vilseförd hade sannolikt genom ett sådant domarens förfarande blifvit räddad åt samhället, men otaliga vore de fall, då en sådan utväg ej funnits och de första gången brottslige, i följd af lagens stränghet och tryckta af vanfrejden, föranledts eller rent af tvungits till fortsättande af en brottslig lefnad.

Vidare fäster motionären uppmärksamheten vid de stadganden, enligt hvilka straffet för återfall i tjufnad vore vida strängare än för återfall i andra brott; och då det vore svårt att utfinna något fullt giltigt skäl för dessa bestämmelser, helst då, såsom förut vore nämnt, den, som för tjufnad undergått straffarbete och stämplats med vanfrejd, i de flesta fall för sig funne vägen stängd till försörjning genom redligt arbete och sålunda ofta tvunges till nya brott, ville det synas, att de ytterligt stränga iterationsstraffen för tjufnad vore ändamålsvidriga. Genom deras borttagande skulle för öfrigt icke ringa kostnad för fångvården inbesparas.

På grund af det sålunda anförda föreslår motionären »en revision af Strafflagens 20:de kapitel, i syfte, dels att tjufnadsbrott, ehvad värdet är större eller mindre, må första och andra gången kunna försonas med böter eller enkelt fängelse, utan påföljd af vanfrejd, dels att de särskilda straffen för återfall i tjufnad må upphävas, eller åtminstone i betydlig mån mildras; samt att, derest Lag-Utskottet ej skulle vara i tillfälle att framlägga ett förslag till omarbetning af ifrågavarande kapitel, Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville till nästa Riksdag aflåta proposition med förslag till förändring af Strafflagen i ofvan angifna syfte».

På ingen del af vår nya strafflagstiftning torde forna bestämmelser i ämnet hafva haft ett sådant inflytande, som å innehållet i 20 kapitlet Strafflagen »Om stöld och snatteri». Genom de i stort antal uppräknade försvärande omständigheterna, genom de särskilda straffen för iteration, genom de särskilda grunderna för delaktighet, m. m. afviker onekligen lagstiftningen om tjufnad från den i öfrigt gällande strafflagstiftningen. Grunden till detta förhållande torde kunna sökas, förutom i den särskilda karakteren å tjufnadsbrotten, i den omständighet, att, då man vid nya strafflagens stiftande i ämnet egde stadganden af försäkt datum i förordningen den 4 Maj 1855, man icke fann lämpligt att i dessa företaga mycket vidtgående förändringar, under det att, beträffande de flesta öfriga delarne af strafflagstiftningen, det gälde att bygga på nya grunder.

Då motionären nu påyrkar en revision af stadgandena om straff för tjufnad, önskar han förnämligast, *dels* att skilnaden mellan snatteri och stöld måtte upphöra samt tjufnadsbrott, ehvad värdet vore större eller mindre, första och andra gången kunna försonas med böter eller enkelt fängelse, utan påföljd af vanfrejd, och att först vid andra gången tjufnad under försvärande omständigheter straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende måtte ådömas; *dels* ock, att de i motionärens tanke stränga iterationsstraffen måtte helt och hållet upphävas eller åtminstone förmildras.

Snatteri, d. v. s. i allmänhet olofligt tillgrepp af gods eller penningar till värde af femton kronor eller derunder, straffas för närvarande med böter, högst ett hundra kronor, eller fängelse i högst sex månader (S. L. 20. 1). De straff för olofligt tillgrepp *första gången*, motionären önskar nedsatta, äro sålunda *dels* straffet för s. k. enkel stöld, straffarbete från och med två till och med sex månader (S. L. 20. 1, 2); *dels* straffet för snatteri och stöld under försvärande omständighet (S. L. 20. 3, 4), för hvilket straff det latitudinära maximum hvad angår snatteri är detsamma som vid snatteri under vanliga omständigheter, men beträffande stöld är höjdt från sex månader till ett år; *dels* ock straffen för de två i 5 och 6 §§ omförmälda arter af kvalificerad stöld, ehvad värdet af det stulna uppgår till femton kronor eller ej, hvilka straff äro satta för den ena arten (S. L. 20. 5) till straffarbete från och med två månader till och med ett år, samt för den andra (S. L. 20. 6) till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år. Derjemte stadgar S. L. 20. 18 såsom påföljd för stöld förlust af medborgerligt förtroende för alltid eller för viss tid.

Huruvida nu de sålunda satta strafflatituderna äro till sitt minimum likasom sitt maximum för höga torde icke kunna afgöras från allmänt principiella synpunkter, utan torde man i detta fallet vara hänvisad till erfarenheten om straffens förmåga att uppfylla det med dem afsedda ändamål samt till andra länders exempel.

En på fakta grundad erfarenhet i hithörande afseenden är alltid svår att vinna; och fullt tillförlitliga och tillräckliga materialier för frågans bedömande ur denna synpunkt äro icke af motionären förebragta och torde icke heller annars föreligga.

Beträffande de straff, andra lands lagar stadga för tjufnadsbrott första gången, så vill Utskottet ur den *norska* Lov angaaende Forbrydelser af den 20 Augusti 1842 och Lov indeholdende Forandringer i Lov angaaende Forbrydelser af den 20 Augusti 1842 med videre, den 3 Juni 1874, kap. 19, den *danska* Almindelig borgerlig Straffelov den 10 Februari 1866, kap. 23, den för *Tyska riket* gällande Strafgesetzbuch af den 26 Februari 1876, afd. 19, samt den *franska* Code Pénal, Livre III, Titre II, Ch. II, Sect. I, meddela, att enkel, första resan begången stöld straffas

i *Norge* med fängelse (af tre slag: arrest på minst 32, högst 240 dagar; fängelse på vanlig fångkost på minst 16, högst 120 dagar; samt fängelse på vatten och bröd på minst 4, högst 30 dagar) eller med straffarbete i femte grad (på 6 månader eller deröfver intill 3 år); dock att, om det stulna föremålets värde är särdeles obetydligt och derjemte de omständigheter, hvarunder tillgreppet skett, utmärka att handlingen har en väsentligen mindre grad af straffbarhet än tjufnad i allmänhet, straff af böter kan användas;

i *Danmark* med fängelse på vatten och bröd till och med 30, men icke under 5 dagar; dock att, om obetydligheten af det tillgripna i för- ening med dess öfriga beskaffenhet och de särskilda omständigheter, hvarunder tillgreppet skett, utmärker, att handlingen har en märkeligen ringare grad af straffbarhet än tjufnad i allmänhet, såsom när frukter i annan mans trädgård eller på dennes mark eller födoämnen eller dryckesvaror tillgripas till omedelbar förtäring, utan att härmed äro förbundna omständigheter, som utestänga handlingen från det mildare bedömandet, straffet är böter från 2 till 100 kronor eller enkelt fängelse på minst 2 dagar intill 1 månad;

i *Tyska riket* med fängelse (1 dag—5 år), hvarjemte tjuv, som dömts till minst 3 månaders fängelse, kan dömas förlustig borgerliga hedersrättigheter på minst 1, högst 5 år; samt

i *Frankrike* med fängelse från och med 1 till och med 5 år; och kunna dessutom ådömas böter från och med 16 till och med 500 francs samt förlust af de i art. 42 af Code Pénal omnämnda rättigheter under en tid af minst 5 och högst 10 år, räknadt från den dag, straffet af-tjenats, likasom personen i fråga äfvenledes kan ställas under polis-uppsigt under lika antal år.

Qualificerad stöld straffas

i *Norge* (»Grovt Tyveri») med straffarbete i tredje, fjerde eller femte grad (nio år—sex månader); dock att, i vissa fall, deribland in-brott, om tjufnaden är begången under sådana omständigheter, att den icke är märkeligen farligare än simpel tjufnad, straffet kan nedsättas till fängelse;

i *Danmark* (»Grovt Tyveri») med straffarbete intill 8 år, d. v. s. mi-nimum »Forbedringshuusarbeide» på 8 månader, maximum »Tugthuus-arbeide» på 8 år; och

i *Tyska riket* med tukthusarbete ifrån 1 till 10 år; dock, derest förmildrande omständigheter förefinnas, med fängelse icke under 3 må-nader; och kan derjemte dömas till förlust af borgerliga hedersrättig-heter vid tukthusstraff på minst 2, högst 10 år; vid fängelsestraff på minst 1, högst 5 år, äfvensom medgifvas, att den till tukthusstraff dömda sedermera må ställas under polisuppsigt.

I *Frankrike* äro åtskilliga särskilda bestämmelser gifna, enligt hvilka kvalificerade stölder straffas: med tvångsarbete för alltid, då flere sär-skilda kvalifikationer sammanträffa, för viss tid (5—20 år) i vissa fall — deribland enkelt inbrott —; med tukthusarbete (5—10 år) i andra, och med fängelse från och med 1 till och med 5 år samt böter från och med 16 till och med 500 francs i ett fall. Stölder under försvårande omständigheter, straffas — med några härinom liggande olika latituder för olika fall — med fängelse från och med 15 dagar till och med 5 år, och böter från och med 16 till och med 500 francs, men i några fall äfven med tukthusarbete. Ådömdt tvångs- eller tukthusarbete medför »dégradation civique» och ställande under ständig polisuppsigt.

Af denna korta framställning torde framgå, att straffen för olofligt tillgrepp hos oss icke kunna anses synnerligen högt tilltagna. Minima för motsvarande brott torde i andra land vara ungefärligen desamma, hvaremot maxima äro betydligt högre. Straffmediet måste derföre ock vara högre än hos oss.

Hvad nu särskildt angår straffpåföljden förlust af medborgerligt förtroende, så visar sig, att Sverige icke är det enda land, der sådan påföljd kan ådömas.

Då frågan, att denna påföljd måtte upphöra för tjufnadsbrott, som första gången beginges, förevar vid 1880 års riksdag, yttrade Utskottet:

»Det behjertansvärda i motionens syfte kan Utskottet icke annat än erkänna, men Utskottet betviflar, att tidpunkten ännu är kommen för att än ytterligare, än hvad redan skett genom förordningen den 31 Oktober 1873, inskränka tillämpningen af medborgerligt förtroendes förlust såsom påföljd å vissa i den allmänna uppfattningen vanfrejdande brott. I en fråga som denna måste lagen mera än någonsin, derest den skall något betyda, växa fram ur folkuppfattningen. Så länge uti denna en person, som begått vissa, om ock ringare brott, i följd af förbrytelserens natur betraktas såsom vanfrejdad, skulle lagstadganden, som omöjliggjorde all kontroll, huruvida någon vore för sådant brott straffad, antagligen mottagas med ovilja och åstadkomma en allmän misstro mot okända personer. Då motionärens förslag synes förnämligast afse ringare tjufnadsbrott, som första gången begås, torde de skäl, Utskottet vid 1877 års riksdag anförde för sitt afstyrkande af då väckt förslag, att förlust af medborgerligt förtroende ej vidare skulle ådömas för första resan begången, icke kvalificerad stöld, äfven nu vara tillämpliga. Lika viktigt, sade Utskottet, som det för samhället vore att underlätta en frigifven brottslings sträfvan att erhålla ärligt förvärf och dymedelst ej blott minska faran för ett upprepande af hans förbrytelse, utan äfven till nyttigt arbete återvinna en på afvägar kommen samhällsmedlem, måste det också vara, att ej samhällets öfriga medlemmar och i främsta rummet arbetsgifvare utsattes för olägenheten att, under okunnighet om förhållandet, i sina hem och i sitt arbete mottaga personer, som nyss begått vanfrejdande brott, utan att ens någon tid hafva visat prof på sin förbättring; och vore en stöld begången under synnerligt förmildrande omständigheter, torde i de flesta fall inga svårigheter möta för den, som dertill gjort sig skyldig, att i sin hemort erhålla arbetsförtjenst, äfven om han på någon kortare tid vore förlustig medborgerligt förtroende. Högst olämpligt vore det äfven att medgifva en från fängelset nyss utkommen, för stöld straffad brottsling alla medborgerliga rättigheter. Vore han ej ådömd förlust af medborgerligt förtroende, kunde deltagande i t. ex. riksdagsmannaval och alla kommunala angelägenheter honom ej förvägras, om han eljest vore dertill berättigad. I sådant fall skulle ej heller kunna honom förmenas att med laga verkan aflägga vittnesmål, men att tillerkänna tjufvens intyg egenskap af laga bevis, innan han genom någon tids oklanderligt uppförande kunde anses hafva återvunnit det förtroende, han förverkat, syntes ingalunda välbetänkt, särdeles vid det förhållande, att vår lag gäfvade två vittnens sammanstående intyg egenskap af fullt

bevis, utan att åt domaren inrymma den omfattande pröfning af vittnesmålens verkan, som andra länders lagstiftning medgåfve.»

Utskottet hänför sig nu till hvad Utskottet sålunda tillförene yttrat. Beträffande vidare den af motionären såsom godtycklig betecknade skilnaden mellan snatteri och stöld, är gifvet, att hvarje sådan skilnad efter värdet å det tillgripna måste blifva mer eller mindre godtycklig, men skilnaden har just tillkommit för att kunna lindra straffet för tillgrepp till obetydligt värde. Att upphäfva skilnaden skulle, äfven med iakttagande af straffnedsättningar, kunna vålla, att stölder till obetydligt värde blefve med högre straff ansedda än för närvarande, särskildt vid iteration.

Utskottet har slutligen att yttra sig om de i Strafflagen för återfall i tjufnadsbrott bestämda iterationsstraff. Vid andra resan stöld ökas latituden med två år, vid tredje resan med fyra år. Vid fjerde resan eller oftare skall den brottslige dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år; dock må, der omständigheterna äro synnerligen mildrande, tiden för straffarbetet till två år nedsättas och, der sådana försvårande omständigheter förekomma, som i S. L. 20. 6. omförmälas, kan dömas till straffarbete på lifstid.

Dessa iterationsstraff voro beträffande tredje och fjerde resan stöld strängare i 1864 års strafflag, men förordningen den 19 Juli 1872 införde de nuvarande mildare. Efter en så nyligen skedd förmildring anser Utskottet icke något ytterligare steg redan nu böra tagas i samma riktning.

Iterationsstraff för tjufnad förekomma så väl i den norska strafflagen, som i den danska (inom tio år från sista straffet) och den tyska (först vid återfall tredje gången och inom 10 år från sista straffet). I Frankrike äro stadgade svåra, — på ej mindre den förut ådömda, än äfven den genom nya brottet förskyllade straffarten grundade — iterationsstraff i allmänhet, hvilka sålunda gälla äfven för tjufnadsbrott.

På grund af det anförda får Utskottet hemställa,

att förevarande motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 Maj 1882.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herrar *Magnus Jonsson* och *Smedberg*, hvilka velat i hufvudsak tillstyrka bifall till motionen; samt
af Herr *Anders Persson*.

Herr *Johannes Jonson* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.